Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я
МИНИСТЕРСТВО НА ЕЛЕКТРОННОТО УПРАВЛЕНИЕ

РЕЗЮМЕ КЪМ ОТЧЕТА ЗА ПОЛУГОДИЕТО НА 2023 Г.

Министерство на електронното управление провежда държавната политика в областта на електронното управление, вкл. електронните удостоверителни услуги, електронната идентификация, инфраструктурата за пространствена информация, информацията от обществения сектор в машинночетим отворен формат, информационните технологии и информационното общество, мрежовата и информационната сигурност.

Политиката в областта на електронното управление е ориентирана към постигане на необратима цифрова трансформация в публичния сектор, свързана с трансформация на модела на предоставяне на електронни административни услуги, ориентирани към потребителя, чрез промяна на технологичните и административни процеси, които стоят зад тях, с резултат намаляване на административната тежест за гражданите и за бизнеса, цифрова трансформация на публичния сектор, основана на данни, изграждане на модерна цифрова администрация, включително внедряване на онлайн инструменти за гражданско участие, високо ниво на мрежова и информационна сигурност и качествена поддръжка на споделените ресурси на е-управлението.

Отчетът за изпълнението на програмния бюджет на Министерство на електронното управление (МЕУ) за първото полугодие на 2023 г. представя финансова информация за събраните приходи и извършените разходи по бюджета на изпълняваната бюджетна програма „Електронно управление и информационно общество” по политиката в областта на електронното управление. Министерство на електронното управление разходва общо средства в размер на **22 915 136 лв.**

Дейностите по политиката са насочени към устойчиво и последователно въвеждане и развитие на електронното управление, съгласно Актуализираната Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019–2025 г., Пътната карта към нея, Закона за електронното управление (ЗЕУ) и наредбите към него, Закона за достъп до пространствени данни, Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), Закона за киберсигурност (ЗКС) и други нормативни документи в областта.

За цялостната координация на изпълнението на политиката за електронното управление, с Постановление № 60 от 19 април 2023 г. за изменение на Постановление № 38 на Министерския съвет от 29 март 2022 г. е създен Съвет по цифровото десетилетие, като орган на Министерския съвет за осъществяване на цялостна координация, сътрудничество и консултация при разработването, провеждането, мониторинга и оценката на държавната политика в областта на цифровата трансформация в Република България. Председател на съвета е министърът на електронното управление.

Приоритетните области, по които работи министерството, са актуализация на нормативната уредба в областта на електронното управление, осъществяването на контролни

функции, развитието на електронните услуги, достъпът по електронен път до информация, оперативната съвместимост на информационните системи (включително семантична) и мрежовата и информационна сигурност. Създаването на сигурност и доверие в потребителите, както и повишаване на тяхната информираност и осъзнатост е предпоставка за повсеместно навлизане на новите информационни технологии и електронните услуги във всекидневието на гражданите и за успешното им приобщаване към информационното общество.

През първото полугодие на 2023 г. МЕУ обезпечава постигането на следните стратегически и оперативни цели:

По стратегическа цел 1: Развитие и контрол на политиката за електронно управление.

МЕУ работи за развитие на нормативната и стратегическата рамка на публичния сектор в областта на цифровизацията.

- С Решение № 309 на Министерския съвет от 21.04.2023 г. е одобрен проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за електронното управление (ЗИД на ЗЕУ) и е внесен за разглеждане от 49-то Народното събрание. Приет е на първо четене от НС на 26.05.2023 г. Изготвянето на ЗИД на ЗЕУ е ключов етап от изпълнението на реформа К10.Р6: „Регистрова реформа за разгръщане потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата“ по Компонент № 10 „Бизнес среда“ на Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ). Основните промени, които се предвиждат с измененията са свързани с разрешаването на няколко съществени проблема, които са свързани с ефективното, сигурно и лесно предоставяне на електронни административни услуги за гражданите и бизнеса, с дейността при предоставянето на електронни административни услуги, както и с разрешаване на пречки пред осъществяването на комплексно административно обслужване.
- Изготвянето на Закон за изменение и допълнение на Закона за достъп до обществена информация е ключов елемент за разгръщане на потенциал на данните, тъй като въвежда разпоредбите на Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година относно отворените данни и повторното използване на информацията от обществения сектор. С РМС № 149 от 24 февруари 2023 г. ЗИД на ЗДОИ е одобрен и внесен за разглеждане от 49-то Народното събрание. Приет е на първо четене от НС на 31.05.2023 г.
- В съответствие с тенденциите за развитие през новото десетилетие, като съществен приоритет в цифровата трансформация на публичния сектор са изведени данните, които се определят като ключов капитал за обществото. В изпълнение на задълженията по Регламент (ЕС) 2022/868 и Регламент (ЕС) 2023/138 със заповед на министъра на електронното управление е сформирана работна група. Направени са предложения за номиниране на компетентни органи и определяне на единна информационна точка. Събрани са над 20 съгласувателни становища с коментари и предложения по проекти на нормативни актове за гарантиране на съответствие с изискванията на ЗЕУ.
- МЕУ работи за транспониране на директива NIS2 в българското законодателство. За изготвяне на предложение за ЗИД на ЗКС съгласно директива ЕС 2022/2555 е сформирана работна група. Подготвен е анализ на Национална стратегия за киберсигурност.
- Изготвен е Отчет за напредъка по изпълнение на Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2025 г. и на приложенията към нея за периода май 2021 г. - май 2023 г.

- Извършена е оценка за приноса на резултатите, постигнати по Стратегията за изпълнение на индикаторите по Индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI).
- Във връзка с въвеждането на новата версия на хармонизирания стандарт EN 301 549 (V3.2.1 (2021-03)), който е в основата на наблюдението и проверките на достъпността, и отразяване на натрупания опит в процеса на проверките и на добри практики на страните - членки на ЕС, в началото на 2023 г. е актуализирана и утвърдена от министъра на електронното управление Методология за наблюдение и проверки на достъпността на съдържанието на интернет страниците и мобилните приложения на лицата по чл. 1, ал. 1 и ал. 2 от ЗЕУ и приложенията към нея. Публикувана е на уебсайта на МЕУ на адрес: https://egov.government.bg/wps/portal/ministry-meu/home/web-accessibility/monitoring
- За осигуряване на ефективен контрол за съответствие с изискванията за достъпност до информация, предоставяна от обществени организации чрез уебсайтове и мобилни приложения, включително за лица с увреждания са извършени 110 проверки на уебсайтове, съгласно чл. 58в от ЗЕУ, на лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ.
- За осигуряване на прозрачност и целесъобразност на дейностите и разходите за е-управление и ИКТ са извършени общо 350 проверки за целесъобразност на разходите на административните органи за е-управление и ИКТ по реда на чл. 7г от ЗЕУ и чл. 49 от НОИИСРЕАУ, за утвърждаване на проекти и дейности за е-управление и ИКТ по реда на чл. 7в, ал. 2, т. 10 от ЗЕУ и чл. 53 от НОИИСРЕАУ и за удостоверяване на съответствие на технически спецификации за съответствие с изискванията на чл. 58а от ЗЕУ и НОИИСРЕАУ. През отчетния период са съставени и връчени общо 33 акта за установени административни нарушения на общински и централни администрации.

По стратегическа цел 2: Трансформиране на администрацията в цифрова и развитие на услуги, ориентирани към потребителя.

Реализирането на управление, базирано на данни, и преходът към икономика на знанието, основано на данните, и киберсигурност се подкрепя от мерки по Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021 – 2027 (ПНИИДИТ), Приоритет 2 „Цифрова трансформация на публичния сектор“. През отчетния период по Приоритетно направление 1: „Данните като ключов капитал на обществото“, D1: „Изграждане на стратегическа, организационна и техническа рамка за управление и за оперативна съвместимост на данните“ се финализират преговорите относно обхвата и съдържанието на дейностите, които ще се изпълняват в рамките на D1 със Световна банка, част от групата на Международната банка за възстановяване и развитие. Предстои подписване на оперативно споразумение, във връзка с Рамково споразумение за партньорство и подкрепа между правителството на Република България и Международната банка за възстановяване и развитие, ратифицирано със закон, приет от 47-ото Народно събрание на 29 юли 2022 г. (обн. ДВ, бр. 62 от 2022 г.).

МЕУ работи и по дейностите, свързани с прилагането на Единния модел за заявяване, плащане и предоставяне на ЕАУ (Единния модел) чрез интеграция на хоризонталните системи на електронното управление. Осигурено е централизирано заявяване на административни услуги през Единния портал за достъп до електронни административни услуги на електронното управление по всяко време, от всяко място и чрез различни устройства. Всички необходими

хоризонтални системи на електронното управление за реализацията на Единния модел са налични към момента. Разработена и внедрена в реална експлоатация е системата за създаване и управление на електронни форми и работни процеси - еФорми, необходими за предоставяне на образци на документи и формуляри и поддържане на специфична за всеки потребител на електронни услуги информация. Към момента броят достъпни през портала електронни услуги, достъпни за гражданите и бизнеса е 1 808, от тях 1 209 електронни административни услуги са реализирани чрез централизирано заявяване по одобрения Единен модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни услуги.

През отчетния период са разработени и реализирани 109 нови електронни административни услуги за централизирано заявяване, предоставяни от Министерство на икономиката, Министерство на отбраната, Българска агенция по безопасност на храните, Агенция за социално подпомагане, Изпълнителна агенция по лекарствата, Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“, Агенция „Пътна инфраструктура“, Изпълнителна агенция „Железопътна администрация“ и Общинските администрации.

Разработена е нова функционалност за „Извличане в реално време на информация за дължими публично правни задължения и плащането им по електронен път чрез Централен Виртуален ПОС терминал“. Присъединени са 217 общински администрации.

За повишаване на степента на взаимодействие по електронен път между граждани, бизнес и администрация, чрез създаване на проактивни услуги и услуги, свързани с уведомяване при настъпването на събития за постигане на по-високо ниво на зрялост в управлението, базирано на използването на данни е стартирана инициатива за уведомяване през системата за сигурно електронно връчване за възможност за заплащане на местни данъци и такси.

Реализирана е възможност за заявяване на превод на получено съобщение (и прикачени към него документи) в **Системата за сигурно електронно връчване** чрез изграждане на интеграция с Платформата за многоезичност на Европейската Комисия eTranslation.

В изпълнение на задълженията по Регламент (ЕС) № 910/2014 г. във връзка с трансграничната електронна идентификация, реализирана чрез eIDAS възела е извършена актуализация с последната версия на техническите спецификации, разработени от Европейската комисия /ЕК/. Предстои внедряването му в продукционна среда. Осъществяват се и поетапни тестове за свързване с националните възли на държави – членки на ЕС, както и с националната схема за електронна идентификация.

Първата българска национална схема за електронна идентификация е публикувана в Официалния вестник на Европейския съюз на 05.07.2023 г., след нотифицирането ѝ от Министерството на електронното управление. Схемата е разработена от „Евротръст Технолъджис“ АД и е призната с Решение на Министерския съвет от 29 май 2023 г., с нива на осигуреност „значително“ и „високо“.

По стратегическа цел 3: Развитие на споделените ресурси на електронното управление.

Държавният хибриден частен облак е основен компонент на споделените ресурси на електронното управление. Ефективното им използване зависи в голяма степен от осигуряването

на необходимия ресурс за технологична поддръжка, популяризиране на техните възможности и налагане използването на услугите на облака. Необходимо е управляемо преминаване към по-високо използване на ресурси и облачни услуги.

Единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на държавната администрация и за нуждите на националната сигурност е модерна интегрирана мрежа, собственост на държавата и управлявана от нея, с точки на достъп в 28 областни града. ЕЕСМ пренася едновременно данни, глас и видео с гарантирано качество, като осигурява обслужване 24x7x365 и управление на услугите в реално време.

Използваните в ЕЕСМ съвременни технологии позволяват виртуално да се обединят в единна национална информационна инфраструктура корпоративните мрежи на министерствата, ведомствата и местната администрация, като се запази тяхната информационна самостоятелност, автономното им управление и се изключи всяка форма на нерегламентиран достъп до пренасяната информация.

Увеличението на обема информация/трафик по Единната електронна съобщителна мрежа налага оптимизиране на топологията и увеличаване на преносния капацитет на ЕЕСМ, чрез изграждане на оптична свързаност до общините и увеличаване на нейния преносен капацитет

За постигане на целта през първото полугодие МЕУ чрез ИАИЕУ работи за повишаване на капацитета на ЕЕСМ чрез проектиране и изграждане на нови оптични кабелни линии и увеличаване на транспортния капацитет на мрежата. Осигурена е резервираност 24/7 на ИС и ЕЕСМ.

За повишаване използването на облачните технологии, като цялостно решение за изпълнение на политиките на държавата е разширен обхвата за предоставяне на облачни услуги, както следва: „Инфраструктура като услуга“ – 38 организации; Web електронна поща – 90 организации и Услуга „Back up“ – 35 организации. Продължава работата и по развитие на капацитета на ДХЧО и осигуряване на достатъчно изчислителни ресурси, както и поддържане на работоспособността на инженерно-техническите системи (ИТС).

По стратегическа цел 4: Повишаване нивото на мрежовата и информационната сигурност.

В съответствие със Закон за киберсигурност министерството осъществява функциите на Национално единно звено за контакт, което отговаря за координацията на въпросите, свързани с мрежовата и информационната сигурност и за трансграничното сътрудничество със съответните органи в други държави членки. МЕУ е и национален компетентен орган за административните органи и сектор „Инфраструктура на финансовия пазар“ и изпълнява функции на Национален екип за реагиране при инциденти в компютърната сигурност (CSIRT). Чрез реализирането на автоматично докладване на инциденти от организации, които са изградили собствени центрове за управление на сигурността ще се ускори времето на реакция и ще се повиши общото ниво на мрежова и информационна сигурност.

Изграждането и развитието на Национален център за реагиране при инциденти в компютърната сигурност е изискване съгласно чл. 19 от Закона за киберсигурност и ще пивиши значително нивото на мрежовата и информационната сигурност. Центърът ще разшири и развие услугите, които Националния и Секторните ЕРИКС предоставят на конституентите си, като

предостави инструменти за анализ на инциденти и установяване на причините и начините за възникването им.

Във връзка с изграждането на национален орган по киберсертификация, съгласно Директива 2019/881 се очаква публикуване на сертификационни схеми от Европейската агенция по киберсигурност ENISA.

Агенцията на Европейския съюз по киберсигурност – ЕНИСА организира пилотно осигуряването чрез централизиран достъп до електронна платформа професионални обучения, обхващащи голямо разнообразие от теми за киберсигурност, включващи нововъзникващи заплахи, Ransomware, Penetration Testing, Vulnerability Assessments, Malware Analysis, Reverse Engineering, Security Operation Center (SOC) и други. Обучението е безплатно за отговорниците по мрежова и информационна сигурност, като България получи 40 лицензa на този етап. Курсовете са добре структурирани и избраните за обучение имат достъп до всички материали 24/7 за период от една година (считано от активирането на достъпа). Модулите са с пет основни нива на трудност и всеки модул е ясно обозначен с нивото си (Основен/Начинаещ/Среден/Напреднал/Експерт). Достъпът до платформата беше предоставен в началото на м. юни.

За развитие на капацитета на Националния координационен център (НЦК) към European Cybersecurity Competence Center (ECCC) е спечелен проект към фонд Digital Europe.

CERT България разполага с две лаборатории за малуер и форенсик анализ, които използва при разрешаване на инциденти. С цел предотвратяване и/или разрешаване, в случай на възникване на инциденти, CERT България предоставя услуга на административните органи за сканиране на подозрителни файлове.

За отчетния период са получени и обработени от CERT България, 1208 бр. сигнали за нарушения в и от българското интернет пространство, като засегнатите IP адреси са 85953 бр. Общо от 1208 бр. сигнала, 878 бр. са регистрирани като нови инциденти . За полугодието най-многобройни са инцидентите, свързани със зловреден код - 445 бр., следвани от тези с фишинг сайтове /измама - 330 бр., опити за проникване - 43 бр., отказ от услуги - 14 бр., спам - 3 бр. и други – 43 бр.

В изпълнение на изискванията на чл.24-25 от НМИМИС е извършено първоначално сканиране на уеб сървъри и Domain Name System на администартивните органи. От направеният анализ се установи, че голяма част от административните органи не спазват изискванията на чл.24 и 25 от НМИМИС. Предстои организиране и извършване на административни проверки на съответствието, касаещи изпълненията задълженията по ЗКС и НМИМИС, относно на защитата на уеб сървъри и защита на Domain Name System. Изпълнението ще подсигури осъществяването на мерките за достигане на високо ниво на мрежова и информационна сигурност

По стратегическа цел 5: Осигуряване на равнопоставен и широк достъп до ефективни, качествени и сигурни услуги на информационното общество за гражданите, бизнеса и държавното управление, както и равни възможности за придобиване на умения за използването им (Политика за информационно общество)

МЕУ играе координираща роля относно политиката за информационно общество като разработва стратегически и програмни документи чрез събиране и анализ на информация за изпълнението им от отделните министерства и ведомства. Представители на министерството

участват в дейността на работните групи на Съвета по европейски въпроси, междуведомствени работни групи и комитети и групи към Европейската комисия.

Сред основните задачи на министерството е и проследяването на различни индикатори за развитие на ИТ и извършването на анализи от български и международни информационни и аналитични източници, свързани с тенденциите и прогнозите, което се залага в политическите документи за развитие на информационното общество и в частност на ИТ сектора. Проследяването на индикатори за напредъка в развитието на информационното общество е постоянна дейност. Представители на министерството участват в дискусии относно индикаторите и анализа на състоянието на базата на DESI (Digital Economy and Society Index), както и в консултациите по изготвянето на годишния доклад по държави на базата на DESI. В тази връзка представители на мвинистерството участват в Стратегическа група цифров единен пазар и техническа група по индикатори DESI.

Цифровата трансформация е главното предизвикателство в обществения живот, основано на агресивното развитие на технологиите на изкуствения интелект (ИИ), блоковите вериги (блокчейн) и високо-скоростните оптични мрежи и системи за предаване, обработка, съхранение и ефективна защита на ежедневно продуцираните в огромни количества съдържание и данни във всички области: управление, образование, здравеопазване, енергетика, промишлено производство, транспорт и доставки, услуги, медии, финанси и т.н. България, като част от Европейския съюз, участва в разработването на европейските цели и политики в тази област. МЕУ, с определените му функции и правомощия да координира и подпомага процеса на цифровата трансформация, е националната контактна точка и доверен партньор във формирането на новата цифрова екосистема.

След влизане в сила на европейската политическа програма „Цифрово десетилетие“ до 2030 г., на 9 януари т.г., МЕУ е определен за официален координатор на дейностите по цифрова трансформация на национално ниво. Стартирани са дейностите по изпълнение на програмата, които надграждат тези по ПГ „Цифрова България 2025“. Проведени са срещи с представители на повече от 30 институции, бизнес, работодатели, синдикати, академични среди и неправителствени организации, за да се очертае какво искаме да постигнем чрез цифровата трансформация в България до 2030 година.

В тази връзка за постигане на целите на Европейската политическа програма „Цифрово десетилетие“ 2030 г. министерството започна подготовката на националните прогнозни траектории; стартира с помощта на Световната банка изготвянето на Анализ на състоянието на цифровата трансформация у нас, като първа стъпка от разработването на национална стратегическа пътна карта за цифрова трансформация на България до 2030 година; обобщи данните по съставния индекс за цифровата трансформация DESI за проследяване на развитието на цифровизацията у нас. Очаква се докладът за напредъка на държавите членки да бъде публикуван през септември 2023 г. Проведени са срещи с представители на повече от 30 институции, бизнес, работодатели, синдикати, академични среди и неправителствени организации за очертаване на посоката, кои са основните приоритети, които трябва да бъдат заложени в политиките за цифровата трансформация и какво искаме да постигнем чрез цифровата трансформация в България до 2030 година.

Изготвен е отчет на изпълнението на програмата „Цифрова България 2025“ за 2022 г., който е публикуван на интернет страницата на МЕУ, с приложения към нея: Приложение 1: НСИ;

Приложение 2: Екосистемата на изкуствения интелект в България; Приложение 3: Иновации България 2022; Приложение 4: БАСКОМ барометър 2022. Актуализирана е и пътната карта към Националната програма „Цифрова България 2025“.

МЕУ като институция, представляваща България в Управителния съвет за цифровото десетилетие (УСЦД), координира и управлява дейностите за включване на страната ни в новосъздаващите се консорциуми за европейската цифрова инфраструктура в областите „Езици“ (подадено е участие от страна на България, чрез МЕУ по искане на МТС и Института за български език на БАН. Предвижда се участието да бъде без финансов принос) и „Блокчейн“ (подадено е участие от страна на България, в лицето на МЕУ, като е заявено то да е с финансиране) и в Консорциумите за „1+Милион генома“ (без финансово участие) и за „Квантовите компютри“ (без финансово участие). Министерството заяви желание за участие в Консорциума за блокчейн като член с право на глас.

Започна подготовка по изграждане на националната блокчейн инфраструктура за услуги като част от европейската мрежа EBSI. Създадена е експертна работна група, включваща представители от МЕУ и ИА ИЕУ, която да подпомогне внедряването на блокчейн в инфраструктурата на публичните услуги, като информира и ангажира останалите ключови ведомства в държавата да използват блокчейн технологията за предоставяне на трансгранични европейски публични услуги.

В изпълнение на проект "Оценяване развитието на интернет в България чрез приетата рамка на индикаторите за Интернет универсалност на ЮНЕСКО" е избран изпълнител - консорциум от три неправителствени организации. Проведена е среща между консорциума и Консултативния съвет по проекта, след която последният одобри изтогвения от изпълнителя График за изпълнение на дейностите.

Политиката за електронно управление е хоризонтална политика и нейното изпълнение се осъществява във взаимоотношение с всички административни органи, както и с лица, осъществяващи публични функции, и организации, предоставящи обществени услуги, академична общност, заинтересовани страни от частния сектор.

Определените показатели за изпълнение отразяват изпълнението на конкретните нормативно установени дейности, извършвани от отговорните за изпълнението структурни звена при изпълнение на възложените им функции. Целевите стойности по показателите за изпълнение са планирани на годишна база и постигнатите резултати показват, че през първото полугодие на 2023 г. заложените в програма 7500.01.01 „Електронно управление и информационно общество“ цели в по-голямата си степен са постигнати, като за това са предоставени съответните продукт/услуги и планираните нормативно установени дейности са изпълнени в предвидените обеми, което се основава на данните от отчета на показателите за изпълнение.

Фактори, оказали въздействие върху постигането на планираните/заявените целеви стойности:

- Недостатъчен финансов и човешки ресурс за изпълнение на съществуващите и за своевременно поемане на нови отговорности и ангажименти.
- Намиране на кадри с широкоспектърна експертиза и опит - техническа, правна, по европейски въпроси и осигуряване на конкурентни условия за работа в държавната администрация
- Децентрализирано управление на цифровата трансформация в България
- Липсва държавна политика за:
    - Критични интернет ресурси
    - Управление на ccTLDs
    - Управление на резервираните и блокирани имена за България в .eu
- Нужда от специализирани обучения.